

Glasovalni stroj postkomunistične "levice" v državnem zboru je 19. junija sprejel zakon o vojnih grobiščih. Ne prizadevanja, ne argumenti in ne obstrukcija opozicije oziroma koalicije Slovenija niso nič pomagali, da bi odgovorneje pristopili k tej občutljivi problematiki.

Spomenik revolucije, najmočnejši partizanski spomenik v Sloveniji, stoji le nekaj metrov od slovenskega parlamenta.

Fotografije: Ivo Zajdela

Z zakonom nad pravico

Že zakonski predlog, ki je bil pripravljen za prvo obravnavo in potem tudi za drugo pred več kot enim letom, je vključeval skrajni minimum pričakovani najbolj prizadetih, društva Nova slovenska zaveza in strank koalicije Slovenija, ki so predstavniki in sorodnikov žrtev medvojne in povojne komunistične revolucije. Zakon o vojnih grobiščih je predvsem namenjen grobovom in grobiščem, ki so bila doslej zamolčana, neoznačena ali oskrunjena, v njih pa so žrtve revolucije. Grobišča partizanov, talcev ali drugih žrtev, ki niso neposredno povezane z revolucijo, so že zdavnaj urejena in zaznamovana. Tam bodo stari spomeniki in napisi na njih ostali nespremenjeni. Ta zakon nad njimi ne bo zganjal nobenega nasilja. Zato ni normalno, da so ob sprejemanju tega zakona imeli toliko besed predstavniki borčevske organizacije, ki so se vedno zavzemali le za to, da bi bili grobovi žrtev revolucije označeni na čim bolj nejasen način, vsekakor pa tako, da NOB in revolucija nikjer ne bi bila omenjena negativno. To jim je s pomočjo kontinuitetnih strank v parlamentu v celoti upelo.

Na drugi strani so bili predstavniki najbolj prizadetih, žrtev revolucije in njihovih sorodnikov, k razpravi

vabljeni le za statistični vzorec, njihovi predlogi pa so bili v celoti zavrnjeni. To je Slovenija danes, Slovenija s svojimi politikami, ki bi bili radi del civilizirane Evrope. Že samo zaradi razprave, ki je potekala ob tem zakonu, nimamo Slovenci kaj iskati v tej Evropi.

Diskriminatoren zakon

Koordinator oblikovanja zakonskega predloga je bil ves čas Franc Žnidaršič, državni sekretar na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve in predstavnik DeSUS v vladi. Žnidaršič že nekaj časa kot papirga ponavlja, da je sedanji zakonski predlog ustrezen, saj je zakonsko besedilo "očiščeno vseh ideoloških predznakov in vrednostnih sodb". V resnici je res prav nasprotno, na

kar opozarja tudi Nova slovenska zaveza. Njegove besede so sprenevedave in lažnive, saj je tak zakon, kot je bil sprejet zdaj, skrajno ideološki in diskriminatoren, ker grobo zamolčuje resnico o žrtvah v grobovih, poleg tega pa določa, da bodo na grobovih napisi, čeprav skrajno nedoločni, ki ne bodo resnični.

Poglejmo konkretno. Zakon za vojaška grobišča opredeljuje grobišča vojaških oseb, "padlih v vojni ali umrlih med vojno zaradi vojnih dogodkov". To pomeni, da so vojaška grobišča omejena le na medvojni čas. Med vojaška grobišča torej ne bomo šteli množičnih grobišč iz povojnega obdobja, ki so v tem zakonu ključna postavka. Grobišča iz povojnega obdobja imajo status gro-

bišč žrtev vojne, torej grobišč civilnih oseb. Danes ni več leto 1990. Takrat je kdo na Slovenskem še lahko rekel, da ne pozna dogodkov, povezanih s komunistično revolucijo in povojnimi poboji. Danes, štirinajst let pozneje, je vsakomur na razpolago zelo veliko ustrezne literature, iz katere se lahko dokaj natančno in poglobljeno pouči o tej problematiki. Prav nobeno sprenevedanje ni več mogoče. Danes je vsesplošno znano, da so velika večina žrtev v povojnih grobiščih vojaške osebe, med slovenskimi je največ domobrancev, nekaj pa tudi pripadnikov Jugoslovanske vojske v domovini. Imeli so status vojnih ujetnikov in nepriznavanje tega dejstva je lahko samo plod najhujše sprenevedave zlobe.

Spomenik revolucije leta 2002

Spomenik revolucije leta 2003 nosi obnovljen napis. Na eni strani revolucijo zamolčujejo, na drugi jo obnavljajo.

Zločini ali "dogodki"

Medvojne žrtve revolucionarnega nasilja lahko v grobem določimo v dve kategoriji. Eno so civilisti, ki so jih pobili revolucionarji v obdobju od poletja 1941 do julija 1942, ko je prišlo do organiziranja prve protirevolucionarne postojanke vaške straže. V tem obdobju so komunisti pobili okoli 500 civilistov. Civiliste so pobijali tudi še naprej, v obdobju po juliju 1942 in do konca vojne. V tem drugem obdobju je padlo ali bilo pobitih s statusom vojnega ujetnika precejšnje število vojakov protirevolucionarnih enot, samo v množičnih pobojih vojnih ujetnikov jeseni 1943 okoli 600, med njimi večinoma vojakov.

Vse te so predstavniki kontinuitete zmetali v povsem nedoločni koš z oznako žrtve vojne ali umrli "zaradi vojnih dogodkov". To je seveda nevzdržno sprenevedanje, saj so vse najbolj aktualne žrtve, ki jih obravnava ta zakon (pobiti civilisti in vojaki med vojno in pobiti civilisti in vojaki po končani vojni) žrtve revolucionarnega nasilja.

Terminologija

Kot so pokazala 90. leta v slovenski politiki in družboslovju, je terminologija ključnega pomena za obravnavo naše polpretekle zgodovine. Prav pri vprašanju terminologije smo Slovenci – tako stroka kot politika – padli na izpitu. Še kar naprej se uporabljajo termini in sintagme, ki jih je za potrebe propagande vpeljal komunistični režim. Tako kot je termin kolaboracija nevzdržen za dogajanje na Slovenskem med vojno, tako sta tudi termina državljanska vojna in protikomunizem nadvse sporna. Med drugo svetovno vojno je na Slovenskem praktično od samega začetka potekala ena najrazvidnejših in pristnih komunističnih revolucij v svetovnem merilu sploh. Zanj je bilo značilno, da je potekala med drugo svetovno vojno, da je torej za svojo izvedbo izrabila okupacijo dežele, vse skupaj pa je skrivala pod oznake "narodnoosvobodilnega boja".

Velika večina tako imenovanih zamolčanih žrtev, katerim naj bi status uredil prav ta zakon, je bila pobita zaradi revolucionarnega nasilja. Vojna oziroma okupator sta bila pri

tem drugotnega pomena. Komunistična revolucija je bila izjemno nasilna in je potekala v razmerah tuje okupacije dežele, zato je organiziranje in odgovor protirevolucije oziroma žrtve revolucije nemogoče označevati s terminoma, kot sta državljanska vojna ali protikomunizem. Vojaške enote protirevolucije se niso bojevale proti komunizmu, ampak proti revolucionarnemu nasilju, ki ga je organizirala komunistična partija, zato je protikomunizem kot terminološki pojem v drugem planu. Dokler bo pri nas tako zanikrni odnos do natančnosti pri terminologiji, bo za eno stran težko uveljavljati pravico in resnico, druga pa bo lahko še naprej manipulirala in se sprenevedala (tudi predstavniki NSZ nekritično uporabljajo termina državljanska vojna in protikomunizem, kar je narobe oziroma nenatančno).

NOB ali revolucija

Zakon o vojnih grobiščih je oktroirani (vsiljeni) zakon, sprejet brez soglasja najbolj prizadetih, zato je sicer legalen, ni pa legitimen. Je politični (celo ideološki) zakon, ki ima jasen namen žrtve revolucionarnega nasilja še naprej obravnavati, tokrat celo z zakonskimi določbami, v skrajno diskriminatorni segregacijski poziciji, na drugi strani pa NOB in partizanstvo ohraniti neomadeževana. Pri tem je zanimivo, da kontinuitetniki, ki so izglasovali ta zakon, niso prisluhnili niti poslancu opozicije Francetu Cukjatiju, sinu padlega partizana, ki je predlagal, da bi prav z vpeljavo pojma revolucija oziroma revolucionarno nasilje razbremenili partizane oziroma NOB. Z ignoriranjem tega predloga so tako nehote poskrbeli za resnico, ta pa je, da je le malo partizanov bilo v situaciji, ko niso sodelovali pri revolucionarnih dejanjih. S popolnim izbrisom termina revolucija je zdaj s tem zakonom vse medvojno in povojno nasilje padlo na partizanstvo in NOB.

Zakon o vojnih grobiščih kar kliče po presoji na ustavnem sodišču, saj se bodo z njim kršile temeljne človekove pravice. Upamo le, da ga bodo prizadeti pri tem opremili z izčrpno argumentacijo in da ne bodo vsega prepustili "naključju" oziroma volji ustavnih sodnikov.

Ivo Žajdela